

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ชุมชนไทย้อย บ้าน โพน ตำบล โนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม นับว่าเป็นบ้านที่มีประเพณี วัฒนธรรมที่น่าสนใจ ซึ่งมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ด้วยมีประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีพื้นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น พระธาตุท่าอุเทน ตลาดชายแดนและใน อนาคตอันใกล้คือ สะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 (นครพนม-คำม่วน) ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความเชื่อและพิธีกรรมที่แตกต่างจากชาติพันธุ์อื่น และมีความพร้อมในเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทրพยากรและศักยภาพของชุมชนที่คิดว่าน่าจะนำมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ มีดังต่อไปนี้

1. ประชาชนชาวบ้านในชุมชน

ผู้สืบทอดและรักษาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับนับถือของคนใน ชุมชนได้แก่

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ความสามารถ
1	นายประนิต วดีศิริศักดิ์	ผู้นำด้านศาสนา และพิธีกรรม ,การประสานกระตุก
2	นายลี เขียวสังข์	ผู้นำด้านศาสนา และพิธีกรรม
3	นางดาวเรือง กิติศิริวรรณ	การทอผ้า
4	นางอมร ศรีมงคล	การทอผ้า
5	นางบัวผัน กิติศิริวรรณ	การทอผ้า และการทำเกลือสินเธาว์
6	นางเสงี่ยม วดีศิริศักดิ์	การทำเกลือสินเธาว์
7	นางปราณี สุวรรณมาใจ	การจัดสานกระติบข้าว
8	นางศรีพันธ์ ศรีมงคล	การจัดสานกระติบข้าว
9	นาย ปุผา รวงชัย	รักษาภูักัด
10	นางสมพร รวงชัย	การทำขนมจีนแป้งหมัก
11	นางปราณี ชัยสุระ	การทำขนมจีนแป้งหมัก

2. วิถีปฏิบัติ ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ

ชาวบ้านโพน ยังคงยึดมั่นปฏิบัติตามฮีต สิบสอง หมายถึง เดือนทั้ง 12 เดือน ในหนึ่งปีจะมีประเพณีที่ชาวบ้านปฏิบัติในโอกาสต่างๆ และยังคงยึดถือแนวปฏิบัติตามบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น จึงทำให้บ้านโพนยังคงมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น แม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย บุญประเพณีเหล่านี้ ได้แก่

ลำดับ	เดือน	บุญประเพณี / พิธีกรรม
1	เดือนอ้าย (ธันวาคม)	เลี้ยงปู่ตา ขึ้นนาข้าว
2	เดือนยี่ (มกราคม)	บุญคูณข้าว บุญสูตรขวัญข้าว
3	เดือนสาม (กุมภาพันธ์)	บุญปริวาสกรรม ทำบุญข้าวจี้
4	เดือนสี่ (มีนาคม)	บุญพะเหวด เทศน์มหาชาติ
5	เดือนห้า (เมษายน)	บุญสงกรานต์ สรงน้ำพระพุทธประทีป
6	เดือนหก (พฤษภาคม)	เลี้ยงปู่ตา มหัทธกัณฑ์ บุญลงนา
7	เดือนเจ็ด (มิถุนายน)	บุญข้าชะบ้าน บวงสรวงเทพารักษ์หลักบ้าน
8	เดือนแปด (กรกฎาคม)	บุญเข้าพรรษา
9	เดือนเก้า (สิงหาคม)	บุญข้าวประดับดิน
10	เดือนสิบ (กันยายน)	บุญข้าวสาก หรือข้าวสลากภัต
11	เดือนสิบเอ็ด (ตุลาคม)	บุญออกพรรษา งานประทีปเรือไฟบก
12	เดือนสิบสอง (พฤศจิกายน)	บุญกฐิน

ฮีตสิบสอง การทำบุญตามประเพณีอีสานในรอบปีของชาวบ้านโพน

1. การเลี้ยงปู่ตา ขึ้นนาข้าว

การเลี้ยงปู่ตา และการทำขวัญนาข้าว เป็นพิธีกรรมที่สอดคล้องความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีบรรพบุรุษ โดยชาวบ้านโพนมีความเชื่อว่า ผีปู่ตา เป็นผีประจำหมู่บ้านมีความเชื่อว่า ผีปู่ตาจะเป็นผีที่ให้ความคุ้มครองชาวบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข การเลี้ยงผีปู่ตาประจำปี เป็นการเลี้ยงเพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข พิธีจะจัดขึ้นในเดือนอ้าย โดยมีกวนจ้ำจะเป็นผู้ประกอบพิธี ชาวบ้าน โพนทุกครัวเรือนจะร่วมกันเตรียมข้าวปลาอาหาร และเครื่องเซ่นไหว้ต่างๆ อัน ได้แก่ เหล้า ไก่ ดอกไม้ ธูป เทียน แต่งขันหมากเบ็ง แล้วมาพร้อมกันใน

บริเวณหน้าศาลปู่ตา จากนั้นกว่นจ้ำก็จะนำข้าวปลาอาหารที่ใช้ในการเซ่นไหว้ แต่งใส่ถาดยกมาถวายให้กับผีปู่ตา พร้อมกับบนบานให้ผีปู่ตาคุ้มครองคนในหมู่บ้าน ให้อยู่เย็นเป็นสุข

2. ประเพณีบุญคูณข้าว บุญสูตรขวัญข้าว

บุญคูณข้าว เป็นการทำบุญเดือนยี่หรือเดือนสอง ในเดือนนี้มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มาเกี่ยวข้อง เรียกว่า "บุญสูตรขวัญข้าว" การทำบุญสูตรขวัญข้าว โดยชาวบ้านจะนำเอาข้าวปลาอาหารทั้งคาวหวาน และจะนำข้าวเปลือกของตนใส่ถังมารวมกันที่วัด เอาข้าวมากองรวมกันเป็นกองข้าวขนาดใหญ่ นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ และฉันภัตตาหารที่ลานวัด เสร็จพิธีแล้วก็จะมีการขายข้าวเพื่อเอาเงินที่ได้เข้าวัด ประเพณีนี้ยังเป็นการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ และเพื่อช่วยเหลือกันและกันของคนในชุมชน เพราะการขายข้าววันนั้น จะขายให้กับคนในชุมชนในราคาถูก แต่ถ้าขายให้กับคนชุมชนอื่น หรือพ่อค้าที่มารับซื้อจะขายในราคาสูงขึ้น

3. ประเพณีบุญข้าวจี่

ข้าวจี่ หมายถึงข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วนำมาปั้นเป็นก้อน แล้วเอาไปย่างไฟให้เหลือง วิธีทำข้าวจี่ ทำได้ดังนี้ เอาเกลือโรยข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วเพื่อให้ได้รสกลมกล่อม แล้วนำข้าวเหนียวนั้นมาปั้นเป็นก้อนให้แน่น วิธีปั้นข้าวเหนียวนั้นปั้นด้วยมือ จะปั้นให้เป็นรูปยาวรีหรือกลมก็ได้ เมื่อบั่นข้าวเหนียวเสร็จแล้วใช้ไม้ไผ่ที่เหลาไว้แล้วเสียบก้อนข้าวแล้วนำไปย่างไฟ ในขณะที่ย่างก็ต้องคอยหมุนให้ข้าวสุกสม่ำเสมอทุกด้าน เดือนสาม ชาวบ้านโพนจะทำข้าวจี่ในตอนเช้า(ข้าวเหนียวปั้นปิ้งไฟ)ไปวัด เพื่อถวายพระสงฆ์เป็นภัตตาหารเช้า การทำข้าวจี่จะมี 2 แบบ คือ แบบคาวและแบบหวาน ถ้าเป็นข้าวจี่แบบคาว ชาวบ้านจะปั้นข้าวเหนียวจี่กับไฟ ropyเกลือ แล้วทาด้วยไข่ หรือไม่ก็โรยแค่เกลือ ส่วนข้าวจี่แบบหวาน จะทำโดยปั้นข้าวเหนียวจี่กับไฟ แล้วยัดไส้ด้วยน้ำอ้อย

การทำบุญข้าวจี่ คือ นำข้าวจี่ไปถวายพระที่วัด เมื่อพระสงฆ์ลงมาพร้อมกันที่ศาลาโรงธรรมแล้วก็เริ่มพิธีอาราธนาศีล ว่าคำถวายข้าวจี่แล้วนำข้าวจี่ใส่บาตร พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จแล้วญาติโยมช่วยกันถวายอาหารคาวหวานแก่พระสงฆ์ เสร็จแล้วจึงกล่าวคำอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีถวายข้าวจี่ มูลเหตุแห่งการทำบุญข้าวจี่ บุญข้าวจี่ไม่ได้เป็นการทำบุญที่ใหญ่โตนัก แต่ถึงกระนั้นบุญข้าวจี่ก็มีจุดเด่นที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอีสานในชนบท เมื่อถึงเดือนสามเป็นเวลาที่บ้านหมคการะจากการทำงาน จึงร่วมกันทำข้าวจี่ถวายพระสงฆ์

ตำนานการทำบุญข้าวจืดนั้นมิได้ว่า กระทำกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล วันหนึ่งพระพุทธองค์เสด็จไปบิณฑบาตที่บ้านเศรษฐีปุณณ ขณะนั้นนางปุณณทาสี คนใช้ของเศรษฐีเจ้าของบ้านกำลังย่างข้าวเหนียวเพื่อรับประทานเอง ครั้นนางเห็นพระพุทธองค์ออกบิณฑบาต นางไม่มีปัจจัยสิ่งอื่นที่พอจะถวายได้จึงเอาข้าวย่างก้อนนั้นใส่บาตรแก่พระพุทธองค์ เมื่อนางใส่บาตรไปแล้วนางทาสีมีจิตพะวงว่า พระพุทธองค์จะไม่เสวยเพราะภัตตาหารที่นางถวายไม่ประณีต ข้าวย่างหรือข้าวจืดนั้นเป็นอาหารของชาวบ้านที่ค่อนข้างจะยากจน พระพุทธองค์ทรงทราบวาระจิตของนางจึงรับสั่งให้พระอานนท์ปูอาสนะลงตรงนั้นให้ศีลและฉันภัตตาหารของนาง เมื่อฉันเสร็จแล้วทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดนาง ทำให้นางปลื้มปิติและตั้งใจฟังธรรมจนบรรลุโศคาปัตติผล ครั้นนางตายไปได้เกิดบนสวรรค์ด้วยอานิสงส์ของการให้ทานข้าวจืดก้อนนั้น คั้งนั้น ชาวอีสานจึงมีความเชื่อว่าหากทำบุญด้วยข้าวจืดจะได้รับผลบุญมากมาย เช่นเดียวกันกับนางปุณณทาสี การให้ทานด้วยก้อนข้าวจืดนั้นเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ความยากจนไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

4. ประเพณีบุญพะเหวด (หรือบุญพระเวส)

บุญพะเหวดหรือบุญพระเวส (พระเวสสันดร) หรือที่มีความเข้าใจกันโดยทั่วไป คือ "บุญเทศมหาชาติ" การทำบุญพะเหวดหรือพระเวส เป็นการทำบุญเนื่องด้วยการรำลึกถึงอดีตชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าที่ได้มาเกิดเป็นพระเวสสันดร และได้บำเพ็ญทานบารมีย่างแก่กล้า บรรพบุรุษชาวอีสานได้นำมาประสมประสานกับการละเล่นพื้นเมือง ให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง กิจกรรมในการทำบุญพะเหวดคือ การเทศน์มหาชาติ การแห่พะเหวด และแห่ข้าวพันก้อน

5. ประเพณีบุญสงกรานต์

ในวันสงกรานต์ ชาวบ้านโพนจะจัดเตรียมข้าวปลาอาหาร และเตรียมดอกไม้ขันธ 5 ขันธ 8 มาทำบุญร่วมกันที่วัดคามวาสี หลังจากเสร็จพิธีทางพระพุทธศาสนา ก็จะมีการสงฆ์น้ำพระพุทธประทีป พระพุทธรูปคู่บ้าน ซึ่งพระพุทธประทีปนี้ ได้รับการบรรจุพระสารีริกธาตุไว้ในพระเศียร นับเป็นประเพณีที่สำคัญอีกประเพณีหนึ่งที่ชาวบ้านโพนปฏิบัติสืบต่อกันมา

6. ประเพณีเลี้ยงปู่ตามหลัก บัญดงนา

พิธีเลี้ยงปู่ตามหลัก โดยกวนจ้ำและผู้รับภาระหน้าที่จัดเครื่องเช่นสังเวท อาหารคาว พานบายศรี ชั้น 5 ชั้น 8 ตามธรรมเนียมเพื่อไหว้เจ้าปู่ในตอนเช้า ชาวบ้านจะมาพร้อมกันที่ศาลปู่ตามหลัก พิธีเริ่มจากกวนจ้ำประจำหมู่บ้าน บอกกล่าวแก่ปู่ตา เทวดาฟ้าดิน ให้รับรู้ว่าจะจากนี้ ชาวบ้านลูกหลานทั้งหลายจะลงมือทำนา ขอให้ปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ คลบันดาลให้ไร่นาของลูกหลานได้ผลผลิตดี จากนั้นจะร่วมกันเอาของเช่นไหว้ ไปไว้ตามหัวไร่ปลายนาของตนเพื่อเป็นสิริมงคล ในวันรุ่งขึ้นหรือเมื่อฝนตกเพียงพอ ผืนดินชุ่มน้ำพอที่จะเริ่มไถหว่านได้ ชาวบ้านก็จะเริ่มลงมือทำนากัน

7. ประเพณีบุญข้าชะ บวงสรวงเทพอารักษ์หลักบ้าน

ชาวบ้านโพนถือว่าสำคัญมาก เพราะบุญนี้จะทำกันมิได้ขาด ถือว่าเป็นบุญที่เกี่ยวกับภูตผีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประจำหมู่บ้าน เช่น ผีบรรพบุรุษ ผีปู่ตา ผีตาแฮก มเหศักดิ์หลักเมือง บรรดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะช่วยที่คอยคุ้มครองหมู่บ้าน และคลบันดาลให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุขเครื่องพิธีประกอบด้วย ก้อนหิน ดินทราย ต้นกล้วย ใหน้ำมนต์ พานบายศรี สายสิญจน์ ข้าวตอก ดอกไม้ รูป เทียน พระสงฆ์เทศน์ จบแล้วประพรมน้ำพระพุทธรณ์แก่ผู้เข้าร่วมพิธี เป็นอันเสร็จพิธี

8. ประเพณีบุญเข้าพรรษา

เป็นการทำบุญในเดือนแปด เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง ถือเป็นวันที่พระพุทธเจ้าประกาศศาสนา ทรงแสดงธรรมจักรกับปวคณสูตร โปรดภิกษุซึ่งเป็นภิกษุที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบวชให้ 5 รูป เรียกว่า “ ปัญจวัตถีย์ ” ทำให้มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เกิดขึ้นในโลกครบครั้งแรกในวันนี้ เรียกวันนี้ว่า "วันอาสาฬหบูชา" ในเทศกาลเข้าพรรษา ชาวบ้านนิยมแห่เทียนพรรษานำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด จัดขบวนแห่อย่างสวยงาม มีเพื่อนรำประกอบดนตรีพื้นเมืองอย่างสนุกสนานแทบทุกตำบลหมู่บ้าน

9. ประเพณีบุญข้าวประดับดิน

เป็นบุญที่ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ตายไปแล้ว หรือเปรตเร่ร่อนไร้ญาติทั้งหลาย บุญข้าวประดับดินเป็นการนำภัตตาหารไปถวายแก่พระภิกษุ ฟังเทศน์ และกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ และภูตผีเร่ร่อนทั้งหลาย อาหารที่เตรียมไว้อุทิศให้แก่ผู้ตายมีทั้งคาวหวาน พร้อมหมากพลู ห่อด้วยใบตองกล้วย แล้วนำไปวางไว้ตามใต้ต้นไม้ แขนงไม้ตามกิ่งไม้ ตามบริเวณกำแพงวัดบ้าง หรือวางไว้ตาม

พื้นดิน เรียกว่า "ห่อข้าวน้อย" บางคนใส่ใบตองที่เย็บเป็นกระทง แล้วไปวางไว้ตามพื้นดิน วางแจกไว้ตามบริเวณโบสถ์ ดันโพธิ์ ศาลา ตามกิ่งไม้หรือต้นไม้ใหญ่ในวัดพร้อมกับจุดเทียนไว้ และบอกกล่าวแก่เปรตให้มารับเอาสิ่งของและผลบุญ

10. ประเพณีบุญข้าวสาก

ทำกันในเดือนสิบ บางที่จึงเรียกว่า "บุญเดือนสิบ" การทำบุญข้าวสากก็คือ การถวายสลากภัตแก่พระสงฆ์ เมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ญาติโยมจะพากันจัดอาหารคาวหวาน พอวันรุ่งขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 จะนำอาหารไปใส่บาตร ญาติโยมจะนำข้าวของตนออกมารวมกันที่ศาลาโรงธรรม เขียนชื่อเจ้าภาพลงในกระดาษม้วนลงในบาตร เมื่อพร้อมแล้วหัวหน้ากล่าวคำถวายสลากภัต เสร็จแล้วยกบาตรสลากไปให้พระท่านจับ ของใครถูกพระองค์ใดจับสลากไป ก็นำข้าวของไปถวายของคั้นนั้น ไล่เรียงกันไปจนครบ เมื่อพระสงฆ์รับข้าวของ อาหารคาวหวาน และฉันเสร็จแล้ว จะกล่าวคำให้พร ญาติโยมพากันกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับเป็นเสร็จพิธี

11. ประเพณีบุญออกพรรษา

ประเพณีบุญออกพรรษา เป็นการทำบุญในเดือนสิบเอ็ด คือ การทำบุญในวันออกพรรษาของพระสงฆ์ "พรรษา" หมายถึง "ฤดูฝน" ปีหนึ่งมี 4 เดือน คือตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ในระยะ 3 เดือนแรกให้เข้าพรรษาก่อน และอีก 1 เดือน ให้หาผ้าจีวรมาผลิตเปลี่ยนบุญออกพรรษา ทำกันในวันเพ็ญเดือนสิบเอ็ด ในการทำบุญวันออกพรรษา จะมีพิธีถวายผ้าจ่านาพรรษา คือ ผ้าที่ภิกษุจะรับได้ต่อเมื่อจำพรรษาแล้ว และพระสงฆ์ในวัดจะประกอบพิธีทำปวารณา คือเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้กล่าวตักเตือนกันได้ ส่วนญาติโยมก็ไปทำบุญที่วัดตามปกติเหมือนเทศกาลอื่น ๆ ที่บ้านโพนเมื่อถึงวันออกพรรษา จะมีประเพณีสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือ ประเพณีไหลเรือไฟบก ซึ่งเป็นประเพณีที่กระทำกันในชาติพันธุ์ไทย้อย และชาวบ้านโพนยังคงยึดถือปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี จนเรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนบ้านโพน

ส่วน “ประเพณีไหลเรือไฟบก” นี้ จัดขึ้นในวันออกพรรษา เช่นเดียวกับประเพณีไหลเรือไฟทั่วไป แต่เพราะที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แม่น้ำ ชาวบ้านจึงคิดแปลงเป็นการจัดประเพณีไหลเรือไฟบก เริ่มต้นจากการเก็บลูกมะตูมกา (ตูมกา) มาผ่าคว้านเมล็ดในออก แล้วควั่นฝ้ายติดไขว้กันเป็นกากบาท สำหรับเป็นไส้จุดไฟ ชาวบ้านอีกส่วนจะช่วยกันเคี้ยวน้ำมันมะพร้าวและसानไม้ไผ่เป็นแผงสำหรับวางลูกตูมกา ได้เวลาค่ำ

หลังจากทำพิธีทางศาสนาในช่วงเช้า ซึ่งเป็นประเพณีแห้วัวพันก้อนและตักบาตรที่วัดคามวาสีแล้ว ก็จะมีการเวียนเทียน แล้วจึงพากันตักน้ำมันใส่ลูกตุ้มมาแล้วเอาใส่ฝ้ายใส่ตรงกลาง จุดไฟติดไส้ เรียงไว้ในแผงไม้ไผ่ แล้วอธิษฐานส่วนบุญ ภาพเรือไฟบั้งไฟจะเกิดแสงไฟแวบแวมสวยงามมาก เป็นประเพณีแห่งความศรัทธาและสามัคคีของชาวบ้านอย่างแท้จริง

12. ประเพณีบุญจูน

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "บุญเดือนสิบสอง" การทำบุญจูนนี้ คือ การทำบุญเมื่อภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษาที่วัดครบ 3 เดือน หรือเรียกว่า ได้จำพรรษาครบไตรมาสแล้ว ก็จะได้รับอานิสงส์พรรษา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ แสวงหาไตรจีวรได้ในท้ายฤดูฝน 1 เดือน คือ ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12

ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

- ในวันสงกรานต์คือ วันที่ 11,12 และ 13 เมษายนของทุกปี จะมีทำบุญวันสงกรานต์ ชาวบ้านโพน จะจัดเตรียมข้าวปลาอาหาร และเตรียมดอกไม้ขันธ 5 ขันธ 8 มาทำบุญร่วมกันที่วัดคามวาสี หลังจากเสร็จพิธีทางพระพุทธศาสนา ก็จะมีการสงฆ์น้ำพระพุทธประทีป พระพุทธรูปคู่บ้าน ซึ่งพระพุทธรูปประทีปนี้ ได้บรรจุพระสารีริกธาตุไว้ในพระเศียรอีกด้วย
- ความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามฮีต 12 ขนบธรรมเนียม จารีตของชาวบ้าน โพนอีสาน เพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ของชาวไทย้อ และประเพณีอีสานอีสานทั่วไป เช่น งานบุญผะเหวด บุญจูน บุญบวง บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญสงกรานต์ งานแต่งงาน งานสู่ขวัญ งานเกี่ยวกับการตายหรืองานศพ งานแจกข้าวหรือทำบุญกระตุก ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ บุญเลี้ยงพระ เข้าพรรษา บุญออกพรรษา เป็นต้น (พ่อประนิต วศิศิริศักดิ์ ผู้นำ เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมสัมภามณ์)
- ความเชื่อเรื่องฤกษ์งามยามดี ชาวบ้านโพนยังคงมีความเชื่อในด้านนี้กันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นงานวันบวง วันขึ้นบ้านใหม่ วันแต่งงาน งานศพ ตลอดจนวันเดินทาง วันกระทำการต่างๆ ที่เป็นมงคลทั้งหลาย หรือวันที่ควรงดเว้นประกอบกิจกรรมทั้งหลาย ฤกษ์ หมายถึง คราวหรือเวลา ความปลอดภัยหรือความสำเร็จเป็นไปด้วยความราบรื่น อำนวยความเป็นสิริ

มงคล ซึ่งถือว่าเป็นชัยมงคล พอประณีต วศิวิศกดิ์ ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องการให้ฤกษ์ เล่าให้ฟังว่า การประกอบพิธีกรรมต่างๆ หากเป็นวันมงคลจะยึดวันฤกษ์ดีที่เรียกว่า โขลงช้างแก้ว เป็นวันเหมาะแก่การทำพิธีมงคลต่างๆ ตลอดจนการเดินทาง การทำมาค้าขาย ส่วนวันเกี่ยวกับงานศพ จะยึดถือฤกษ์ตามฤกษ์วันเก้ากอง ให้ถือว่าเป็นวันไม่ดีห้ามทำพิธีปลงศพ หรือเผาศพ เพราะมีความเชื่อว่า หากทำพิธีในวันดังกล่าว จะมีผู้คนในชุมชนเสียชีวิตตามกันไปอีก ชาวบ้านโพนต่างยึดถือความเชื่อเหล่านี้มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า จนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อเรื่องผี

นอกจากวิถีปฏิบัติตามพุทธศาสนาแล้ว ชาวบ้านโพนยังมีการนับถือผี มีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของบรรพบุรุษ ที่ยังคงคอยดูแลให้ความคุ้มครองแก่ลูกหลานอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมต่างๆ ในรอบ 1 ปี จะมีพิธีเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมอยู่ด้วย ความเชื่อเรื่องผีที่พบในชุมชน ได้แก่

- **ผีตาแฮก**

ชาวบ้านโพน มีความเชื่อเรื่องผีตาแฮก เชื่อกันว่าเป็นผีที่คุ้มครองผืนนา มีการบูชามานานนับจากรุ่นปู่ย่า ตายาย และได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงที่ศาลผีตาแฮกประจำนาของตน เพื่อบูชาก่อนจะไปทำนาทุกครั้ง ทำเป็นประจำทุก ๆ ปีในช่วงเดือน 6

- **ผีปู่ตามเหสักข์**

เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านโพน เชื่อกันว่าเป็นผู้ดูแลปกป้องคุ้มครองให้หมู่บ้านมีความสุข คนใหม่ที่จะย้ายเข้ามาอยู่หมู่บ้านนี้ คนที่จะเดินทางไปทำงานที่อื่น หรือลูกหลานที่กลับจากทำงานต่างถิ่น จะต้องไปเลี้ยงปู่ตา ก่อน นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้บนบาน เพื่อให้ผีปู่ตาคู่มครอง เช่น ให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ บนบานให้สมประสงค์ในเรื่องต่างๆ โดยจะนำดอกไม้ ธูปเทียน ไปหากวนจำ เพื่อให้กวนจำเป็นผู้บอกกล่าวกับผีปู่ตา เมื่อได้สิ่งที่สมปรารถนาแล้วจะต้องกลับมาแก้บน โดยนำเหล้าขาว 1 ขวด ไก่ต้มสุก 1 ตัว ดอกไม้ ชั้น 5 นำไปให้กวนจำ เพื่อนำไปเลี้ยงผีปู่ตา จะเป็นผู้ประกอบพิธี และทุกๆ ปีในช่วงเดือน 6 จะมีการจัดเลี้ยงผีปู่ตามเหสักข์ ก่อนการลงนาด้วย

- **ผีบ้าน ผีเรือน หรือผีบรรพบุรุษ**

ชาวบ้าน โพน มีความเชื่อเรื่องผีบ้าน ผีเรือนและยังคงให้ความเคารพนับถือจนถึงปัจจุบัน โดยมีความเชื่อว่า ผีบ้าน ผีเรือน จะเป็นผู้คุ้มครองรักษาคนในครอบครัว และทรัพย์สินในครอบครัว ทุกวันพระชาวบ้านจะทำขันหมากเบ็ง (บายศรีปากชาม) หรือไม่ก็เป็นขันธ 5 ขันธ 8 แล้วนำไปวางบนเสาบ้าน เพื่อบอกกล่าวให้ผีบ้าน ผีเรือนคุ้มครอง ส่วนผีบรรพบุรุษจะมีการทำบุญไปให้ในช่วงเดือน 9 และเดือน 10 คือทำประเพณีข้าวประดับดิน และบุญข้าวสารท ซึ่งกระทำกันเป็นประจำทุกปี

ข้อห้าม ขะด่า

ข้อห้ามที่ยึดถือปฏิบัติ เมื่อไม่ทำตามจะถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ขะด่ามีหลายแบบ และมีความรุนแรงในที่ต่างกัน เช่น ผิดต่อตัวเอง การเป็นบาปกรรม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันยังคงเหลือข้อขะด่าอยู่หลายข้อที่ชาวบ้านโพนยังยึดถือปฏิบัติ ได้แก่

ข้อห้าม	ความเชื่อ
ห้ามนอนขวางประตู	ผีจะเดินข้ามหัว ทำให้ไม่สบาย
ห้ามนั่งขวางบันได	จะทำให้ผู้นั่งป่วยไข้ ไม่สบาย
ห้ามวางสากคาไว้ในครก	จะทำให้คลอดลูกยาก
ห้ามแม่ลูกอ่อน กินผักชะอม	จะทำให้ผิคล้ำ ผด ผื่น
ไม่ทำงานหนักในวันเสาร์ เช่น ตัดไม้ ทำไร่ ลงนา	ผีจะมาเอาตัวไป หรืออาจมีคนเสียชีวิตอีก
ห้ามคนที่แขวนพระ ลอดราวตากผ้า รั้วบ้าน และชานบ้าน	ของที่รักษาจะเสื่อม
เมื่ออยู่คนเดียว หากได้ยินเสียงคนเรียกห้ามขานรับ จนกว่าจะได้เห็นตัวเสียก่อน	ผีจะมาเอาตัวไป หรือทำให้ไหลตาย
ทุกวันศีล วันพระ ห้ามทำงานหนัก ตัดไม้ ถางหญ้า ลงไร่ ลงนา	ทำให้ไม่สบาย หรือผีจะมาเอาตัวไป

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

องค์ความรู้ที่เป็นความคิด ความเชื่อ และทักษะที่ชาวบ้านได้รับการสั่งสม ถ่ายทอด และปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อใช้ในการปรับตัวและการจัดการปัญหาในการดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนสร้างเสริมตลอดเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ในชุมชนบ้านโพน มีผู้มีภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และยังคงได้ใช้องค์ความรู้เหล่านั้น ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องหลายสาขาด้วยกัน เช่น

1. ภูมิปัญญาในการค้ำเกลือสินเธาว์

ดินเกลือ(ดินเอือด)

มัดฟางสำหรับรองหลุมหมัก

กระแตะไม้ไผ่สำหรับรองหลุมหมักชั้นที่สอง

ดินเกลือที่แช่น้ำ ด้านล่างเป็นถังรองรับน้ำเกลือ

ขั้นตอนต้มเกลือ

ผลผลิตเกลือสินเธาว์

ขั้นตอนการผลิตเกลือสินเธาว์

การผลิตเกลือสินเธาว์ในชุมชนยังคงใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม เรียกว่า “การต้มเกลือ” มีขั้นตอนในการทำโดยดังนี้

ขั้นที่ 1 กวาดดินที่มีจีทา หรือ ดินเกลือ สังกัดได้จากพื้นที่บริเวณนั้น จะมีคราบเกลือสีขาวๆ โดยจะกวาดจีทาเหล่านี้รวมกันเป็นกองไว้

ขั้นที่ 2 นำดินที่ได้มาหมัก โดยการใส่น้ำขังไว้ประมาณ 1 คืน โดยนำไปแช่ในหลุมที่รองด้วยมัดฟาง และกระแตะไม้ไผ่ที่กั้นหลุม ใช้ไม้ไผ่เสียบด้านล่างทำเป็นท่อ สำหรับให้น้ำเกลือไหลลงสู่ภาชนะที่รองอยู่ด้านล่าง

ขั้นที่ 3 ต้มเกลือ นำน้ำเกลือไปต้มประมาณ 3-4 ชั่วโมง หรือจนน้ำระเหยหมด จะได้เกลือที่ขาวสะอาด ตักใส่กระชาดตากแดดไว้

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านจะเก็บเกลือไว้ในตะกร้าหรือกระทงเกลือ โดยสานไม้ไผ่เป็นภาชนะ ลักษณะทรงกระบอกนำไปตองตึง รองก้นและข้างกระทง แล้วนำเกลือใส่จนเต็ม ปิดปากกระทงให้เรียบร้อย

2. ภูมิปัญญาด้านการทำขนมเงินแป็งหมักแบบโบราณ

การทำขนมเงินแป็งหมักแบบโบราณ เป็นสิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านโพน ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีขนมเงินจากท้องตลาดเข้ามาขาย แต่ชาวบ้านโพนและชาวบ้านใกล้เคียง ต่างนิยมรับประทานขนมเงินแป็งหมักกัน ในบ้านโพนมีผู้มีความรู้ด้านการทำขนมเงินอยู่หลายคนหนึ่งในจำนวนนั้น คือ คุณแม่สมพร รวงชัย ที่เป็นผู้ทำขนมเงินขายเป็นเวลานาน และทำอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน คุณแม่สมพร เล่าให้ฟังว่า การทำขนมเงินโบราณนั้น วิธีการทำยุ่งยาก มีหลายขั้นตอน แต่เมื่อได้กินเปรียบเทียบกับขนมเงินจากตลาดแล้ว ของเราจะอร่อยกว่ามาก ขนมเงินของบ้านโพนจึงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในงานต่าง ๆ

ขั้นตอนในการทำขนมเงิน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแช่แป้งข้าวเจ้าแช่น้ำไว้ 2 คืน จากนั้นนำไปโม่เพื่อให้ได้น้ำแป้ง นำข้าวที่โม่แล้วใส่ในถุง หากภาชนะหนักๆ ทับที่ถุงไว้ด้วย จากนั้นทิ้งไว้เพื่อให้สะเด็ดน้ำอีก 1 คืน แล้วจึงนำแป้งมาปั้นเป็นก้อนๆ

ขั้นตอนที่ 2 นำก้อนแป้งไปต้มในกระทะที่มีน้ำเดือดมาก ต้มจนแป้งสุก สังเกตได้จากตัวแป้งจะลอยขึ้นมา จากนั้นนำไปล้างน้ำเย็น แล้วพักไว้สักครู่

ขั้นตอนที่ 3 นำก้อนแป้งไปตำจนเนื้อแป้งเนียนเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน ค่อยๆ เทน้ำน้ำที่ผสมแป้งมันเล็กน้อยผสมตำลูกก้นจนเนื้อแป้งเนียนนุ่ม ได้ตัวแป้งเนียนสีขาวสวย

ขั้นตอนที่ 4 ตั้งกระทะขนาดใหญ่ใส่น้ำต้มให้เดือด นำแป้งไปใส่ในกระบอกสำหรับบีบเป็นเส้น โรยสายยาวในน้ำเดือดจัด เมื่อแป้งสุกจะได้เส้นขนมเงินเป็นเส้นยาวเหนียวนุ่ม กลิ่นหอมชวนรับประทาน และรสชาติอร่อย จึงค่อยตักขึ้นล้างด้วยน้ำเย็น แล้วนำมาจับเป็นหัวๆ จัดใส่ตะกร้า

ทั้งนี้คุณแม่สมพรยังได้บอกเคล็ดลับอีกว่า หากลูกค้าต้องการเส้นขนมเงินแบบแปลก ๆ เช่น การทำตัวต้องแดง หรือหัวไก่โถก ก็สามารถทำได้ โดยเวลาต้มแป้ง หากบีบแป้ง ใส่กระป๋องที่มีรูขนาดใหญ่กว่าที่ใช้บีบเส้นขนมเงินธรรมดา เวลาบีบให้กดเป็นเส้นยาวเท่าๆ กับความยาวเส้นหลอดช่อง จะได้เส้นต้องแดงเอาไว้ตำใส่ส้มตำ ส่วนหัวไก่โถก ก็จะใช้วิธี ใช้ช้อนตักแป้ง แล้วหยอดลงในหม้อต้ม จะได้ก้อนแป้งสุกขนาดเท่าหัวแม่มือ เรียกว่า หัวไก่ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของเด็กๆ

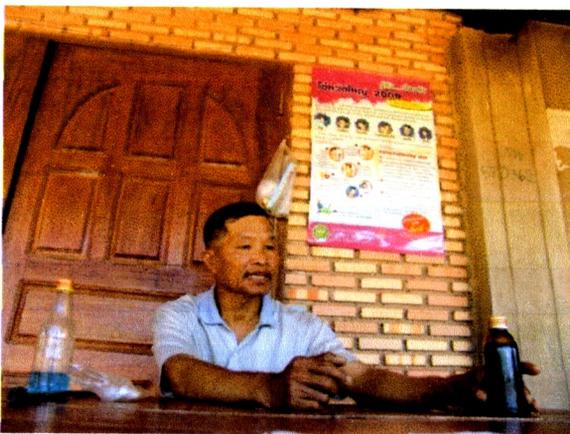
3. ภูมิปัญญาด้านการรักษา และสัตว์มีพิษชนิดต่างๆ กัด

น้ำยารักษาพิษงู

ชุดอุปกรณ์ในการสกัด

คุณพ่ออุปผา รวงชัย

คุณพ่ออุปผา รวงชัย เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาสัตว์มีพิษ กัดค้อย ภูมิปัญญาตัวนี้ ได้รับการสืบทอดมาจากผู้เป็นตา การรักษาพิษต่างๆ เป็นการใช้สมุนไพร ผสานกับวิชามนต์เป่าเสก และการเรียนรู้จุดชีพจรบนร่างกาย เพราะช่วงเวลาที่ทำการรักษานั้น จะต้องมีการติดตามจุดชีพจรของผู้ถูกงูกัดด้วย ผู้ที่จะเรียนวิชานี้ได้ ต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านสมุนไพรเป็นอย่างดี ประกอบด้วย รากต้นมะตูมกา(มะตูมป่า) รากต้นพริกป่า รากว่านพญา และน้ำมันงูเหลือม วิธีทำยารักษาพิษ ให้นำรากสมุนไพรทั้งหมด ตากแห้ง แล้วบดให้ละเอียด จากนั้นให้นำมาแช่ดองไว้กับน้ำมันงูเหลือมที่ต้องสั่งซื้อมาจากฝั่งลาว อุปกรณ์ในการรักษา ประกอบด้วย น้ำมันรักษาพิษงู เข็มสกัด เครื่องมือทำความสะอาดเข็มสกัด ได้แก่ สำลี และแอลกอฮอล์ ขั้นตอนการรักษานั้น คุณพ่ออุปผา รวงชัย จะใช้เข็มจุ่มน้ำยารักษาพิษงู แล้วสกัดตามจุดชีพจรของผู้ป่วย โดย

เริ่มจากบริเวณศีรษะ ประมาณ 2-3 นาที แล้วสักเรื่อยลงมาตามแขนทั้ง 2 ข้าง จนมาถึงบริเวณที่ถูกกัด ขณะที่สักก็จะเป่ามนต์กำจัดพิษไปด้วยอีกทางหนึ่ง

จากผลการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอีสาน บ้านโพน พบว่า ชุมชนไทยอีสาน บ้านโพน มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะประเพณีเรือไฟบัก ในช่วงออกพรรษาของทุกปี และมีวัดคามวาสี ซึ่งเป็นวัดกลางหมู่บ้านที่ใช้ประกอบพิธีกรรมและประเพณีของชาวไทยอีสาน สถานที่ภายในวัด ยังเป็นที่ตั้งเรือนโบราณชาวไทยอีสาน เครื่องมือทำมาหากิน หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าของชุมชน และยังเป็นที่ตั้งของกลุ่มทอผ้าในหมู่บ้านด้วย ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการรักษาโรค ก็มีจุดเด่นในการดึงคุณค่าการท่องเที่ยว เพราะเป็นวิธีการรักษาโรคตามแบบของชาวบ้าน ซึ่งมีวิธีการรักษาที่แตกต่างไปจากการรักษาโรคของแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งตัวยา และขั้นตอนการรักษาโรคนั้น มีความน่าสนใจ และน่าอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง เพราะเป็นภูมิปัญญาเฉพาะของบุคคลและชนเผ่า ซึ่งได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น และเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปในชุมชนใกล้เคียง

การนำผลการวิเคราะห์ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบ้านโพน ซึ่งมีความโดดเด่นในความเป็นชุมชนไทยอีสานที่มีความเข้มแข็ง และยังคงธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการดำเนินชีวิตแบบไทยอีสานไว้ได้อย่างดี มีความพยายามในการถ่ายทอดวิถีวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นใหม่ และเป็นชุมชนที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวผ่านสื่อมวลชน ในการเผยแพร่เรื่องราวของชาวไทยอีสาน ผ่านประเพณีไหลเรือไฟบักที่งดงาม แต่ในสภาพความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งต้องพึ่งพิงเศรษฐกิจแบบสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตพืชผลทางการเกษตร ไปจากวิถีดั้งเดิมบ้าง แรงงานส่วนหนึ่งต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ การจัดงานประเพณีต่างๆ จึงเป็นโอกาสที่ดึงดูดให้คนในชุมชนกลับสู่พื้นที่ ดังนั้น หากในพื้นที่มีการสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มขึ้น อาจเป็นแนวทางที่ทำให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะวัยแรงงาน กลับคืนสู่บ้านเกิดได้มากขึ้น เพื่อร่วมกันสืบทอดวิถีวัฒนธรรมไทยอีสานจากพื้นฐานที่คนรุ่นอาวุโสได้มีความพยายามสร้างสานไว้ได้อย่างมั่นคงขึ้นซึ่งน่าจะเสริมและดึงดูดทางการท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่น การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีวิถีไทยอีสาน ให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนขึ้น ทั้งงานศิลปหัตถกรรม ช่างทอ ช่างสาน ช่างไม้ ด้านอาหารวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างๆ ให้รื้อฟื้นและถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ของหมู่บ้านให้มากขึ้น เพื่อด้านกระแสความนิยมแบบสังคมทุนนิยมให้เป็นทางเลือกของคนในสังคม เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันในการจัดการและจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชน โดยแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย บ้านโพธิ์

บ้านโพธิ์ เป็นหมู่บ้านไทยที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไว้ดำเนินชีวิตประจำวันและยังคงมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีดั้งเดิมของชุมชนสืบมาอย่างต่อเนื่อง แม้จะเป็นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมกันภายในกลุ่ม แต่ความสนใจของบุคคลภายนอก ทำให้กิจกรรมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตไทยเป็นที่สนใจกันกว้างขวางมากขึ้น มีการเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อสารสนเทศช่วยดึงดูดให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมไทยอยู่เสมอ เช่น ประเพณีเรือไฟบั้งไฟคั่น ในชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน การรื้อฟื้นถ่ายทอดวัฒนธรรมให้คนรุ่นใหม่ของชุมชน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนให้เข้าใจและสามารถรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านการจัดการท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว การนำเที่ยว การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมไทย และการบริการการท่องเที่ยวอื่นๆ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทยให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเสริมสร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยว และแรงดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากผลการประชุมและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พบว่า ทุกฝ่ายล้วนต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นคณะผู้ศึกษา จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย โดยการจัดทำกลยุทธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก

เป็นกลยุทธ์ที่ต้องเร่งดำเนินการในระยะสั้นเพื่อการสร้างภาพลักษณ์และแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีความสนใจและเดินทางมาเที่ยว ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยทันที

1. จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อกำหนดทิศทางและการจัดการการท่องเที่ยว เตรียมการพัฒนาบุคลากร และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น
2. การตลาด และการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถสื่อให้ถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง
3. จัดกิจกรรมโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยของบ้านโพธิ์ โดยเริ่มจากการนำเสนอขายกิจกรรมท่องเที่ยวให้กับหน่วยงาน หรือประชาชนในพื้นที่ โดยจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวิถีชีวิต และประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่าในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือช่วงเทศกาล เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน

4. จัดพื้นที่สำหรับนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม สินค้าผลิตภัณฑ์และอาหารท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และให้การเรียนรู้เพื่อเพิ่มแรงดึงดูด โดยการจัดนิทรรศการ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
5. เพิ่มความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลายๆ แหล่ง โดยเริ่มจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น พระธาตุท่าอุเทน, พระบาง วัดไตรภูมิ, หรือ วัดป่าโพธิ์ศรี และมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวไปยังอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดนครพนม

กลยุทธ์เชิงรับ

เป็นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวครอบคลุมไปทั่วทุกพื้นที่ของอำเภอท่าอุเทน และจังหวัดนครพนม จึงควรปรับปรุงด้านการบริหารจัดการและการบริการทางการท่องเที่ยว ด้วยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

1. พัฒนาการบริการพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ทั้งในด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน การบริการข้อมูลข่าวสาร จุดบริการข้อมูล ป้ายชี้ทาง และการบริการทางท่องเที่ยวในพื้นที่
2. พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว เช่น ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ที่สามารถให้ความรู้และตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยวได้ สามารถบอกเล่าเรื่องราวประวัติความเป็นมา และรายละเอียดประเพณีท้องถิ่นของไทยได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์
3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จุดสาธิตการทำกิจกรรมกลุ่มในชุมชน และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ที่ทิ้งขยะ จุดพักผ่อน พื้นที่จำหน่ายอาหาร เป็นต้น
4. พัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ มีความน่าสนใจ และสามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้